

УНИВЕРСИТЕТСКИЯТ ПРЕПОДАВАТЕЛ ОЧЕРТАВА АЛТЕРНАТИВНИ КАРТИНИ НА СВЕТА

Валери Стефанов е професор по история на българската литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Доктор на филологическите науки. Автор на изследвания в областта на литературната история и на четири романа.

Проф. Стефанов, бихте ли споделили кои са Вашите учители?

Книгите са учители, не само мои. Да четеш, означава да общуваш с много хора от различни времена. Да обитаваш времето и пространството на мисълта, е най-доброто, което може да се случи на един човек. Алтернативата е да прекараш времето си в пространствата на глупостта. А те са пренаселени и задушаващи.

Живеем в период на социална и морална криза. Каква според Вас е мисията на университетския преподавател в такива времена?

Стоян Михайловски е имал сходно усещане, когато е говорил за краевековното тление, за „епоха на разкапаност“. Тази споделеност означава най-малко две неща. Първото е, че усещането за кризис е исторически подновимо, то доминира колективните нагласи и преживявания. Целият двадесети век е кризисен век, сега ние отново вървим в тази диря. Вто-

рото е, че човекът е същество, което винаги иска „още нещо“. Ние сме морално императивни към времето и копнеем да го преобърнем към неща, по-добри и различни. Историята не обича самодоволството, тя предпочита кризиса, острието на бръснача, ръба на пропастта...

Университетският преподавател има безценната възможност да очертава алтернативни картини на света. Независимо дали е физик, или филолог, той зре в други пространства и преподава тяхната тайнственост. Да бъдеш преподавател, означава да правиш света интересен, да разширяваш границите му. Тъкмо по силата на тази дарба са създадени и университетите.

Какви са очарованията и разочарованията във Вашата работа?

Интелектуалната работа е приключение и тя се нуждае от съмишленици, а не просто от „обучаеми“. Очарование е да имаш партньори в работата – хора, които знаят къде се намират и защо са дошли в аудиторията. Аудиторията е уникално място на директното общуване, на словесното въздействие и преображение. Разочарование е всеки студент, който вярва, че университетът е място на умствената леност. Когато незнанието очаква да бъде поощрено и дори високо оценено, то се нарича „наглост“.

Кои според Вас са най-големите проблеми пред българското филологическо образование днес и виждате ли решение за тях?

Поради социалната си маргинализация филологията привлича все по-малко качествени хора, за съжаление. Тези хора все още са достатъчни за мотивирана работа на преподавателите. Проблемът ще се изостри, когато добрите студенти стигнат критичния минимум. Надявам се, че това няма да се случи скоро. Умните и амбициозни към знанието хора са такива, въпреки недоимъка и конюнктурите на времето.

Какво е бъдещето на филологията?

След като Бог ни е дал Словото и сме получили дарбата да общуваме и тълкуваме, значи филологията ще просъществува. Тя се занимава с едни от най-интересните неща на света – речта, общуването, словесната памет,

въображението, измислиците... Един клон от филологията се упражнява със специалната реч на фикционалната словесност и това е много силно предизвикателство. Канонът може да се деактуализира, но фикционалната словесност ще продължи да изкушава хората, поне част от тях. Защото човекът е същество с въображение. Може би филологията ще изследва по нови начини и масивите на всекидневната реч – спецификата на брътвешките, речта със занулена информационна стойност, посредничеството на технологиите и последиците от него, масовите манипулации и пр.

Вие сте литературен историк, но сред последните Ви книги преобладават художествените. Какво в личен план Ви дава писането на художествена литература пред писането на литературноисторически изследвания?

Човек се упражнява в речта по различни начини. Живата реч пред аудиторията е едно такова упражнение. Литературоведското изследване е друго упражнение. Художествената реч е трето. Аз не мога да разказвам житейски истории, мога да преразказвам, да прекомпозирам всевъзможни словесни масиви. С писането хората са амбицирани да станат „писатели“, да са част от социалната машинария на признанията. Аз имам далеч по-скромни цели – да се упражнявам в словото, да изпробвам и подобрявам уменията си. Като гръцки хоплит, който знае, че войната с безсловесните орди е неизбежна.

Бихте ли пожелали нещо на читателите на списание „Филологически форум“?

Всички чакат светът да им стане „по-интересен“. Но светът е резултат от нашата способност да установим преобразяващ контакт с него. Ако сме интересни на самите себе си, ще живеем в един по-богат, емоционално ангажиращ ни свят. Ако сме скучни, сърдити, недоволни, раздразнителни..., светът също ще бъде такъв. Това, което наричаме „свят“, е в същината си Огледало. В този контекст е и пожеланието ми – вземете Огледалото, вдигнете го пред себе си и внимавайте какво ще застане на среща ви!

Редакционен екип на сп. „Филологически форум“